

Onderwerp		
Evaluatie demonstraties bij de Beahuis & Bloemenhovekliniek (periode mei – augustus 2021) en advies aan de gemeente Haarlem inzake beperkingen van demonstraties		
Nummer	2021/0524526	Datum college: 28 september 2021
Portefeuillehouder	Wienen, J.	
Programma/beleidsveld	6.3 Openbare orde en veiligheid	
Afdeling	V&H	
Auteur	E.M. Gloudemans	
Telefoonnummer	023-5113816	
Email	egloudemans@haarlem.nl	
Kernboodschap	<p>Uit de evaluatie van de afgelopen periode blijkt dat de demonstraties in de buurt van de kliniek voor maatschappelijke onrust zorgen. Er heeft hinderlijk gedrag van de demonstranten van Donum Domini plaatsgevonden. Ook zijn er acties geweest waarbij stoepkrijtverf in en rondom het aan Donum Domini toegewezen demonstratievak is aangebracht. Deze tegenacties hebben effect gehad op het verloop van de demonstraties van Donum Domini. De situatie die rondom de kliniek is ontstaan is absoluut onwenselijk. De burgemeester vindt het van groot belang dat de rust in de omgeving van de Beahuis & Bloemenhovekliniek terugkeert. Het is daarom noodzakelijk om aanvullende maatregelen te nemen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De burgemeester is voornemens om een nieuwe demonstratielocatie aan te wijzen aan de overkant van de Herenweg ter hoogte van nummer 215, tegenover de hoofdingang van de Beahuis & Bloemenhovekliniek; 2. De acties van het Collectief Vrije Keuze worden aangemerkt als demonstraties waaraan voorschriften en beperkingen kunnen worden verbonden. <p>In de bijlage van de evaluatie is het advies van prof. mr. dr. J.G. Brouwer en prof. mr. dr. A.E. Schilder inzake beperkingen van demonstraties opgenomen. In dit onafhankelijke advies aan de gemeente wordt ingegaan op de mogelijkheden om locatiebeperkingen op te leggen bij demonstraties.</p>	
Bestemd voor:	De burgemeester stuurt deze raadsinformatiebrief ter bespreking naar de commissie Bestuur.	
Bijlagen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Advies aan de gemeente Haarlem inzake beperkingen van demonstraties 2. Voorschriften en beperkingen demonstraties Donum Domini 	

Evaluatie demonstraties bij de Beahuis & Bloemenhovekliniek (periode mei – augustus 2021)

De commissie Bestuur heeft de burgemeester gevraagd om een evaluatie uit te voeren van de situatie omtrent de demonstraties bij de abortuskliniek over de periode mei tot en met augustus 2021. Met deze raadsinformatiebrief wordt hieraan uitvoering gegeven. Deze evaluatie volgt op de evaluatie van 11 mei 2021, welke op 20 mei in de commissie Bestuur is besproken.

Juridisch advies

In aanvulling op de evaluatie heeft de commissie Bestuur om een onafhankelijk juridisch advies verzocht waarin de mogelijkheden om locatiebeperkingen op te leggen bij demonstraties worden onderzocht. Op verzoek van de gemeente hebben prof. mr. E.A. Schilder en prof. mr. dr. J.G. Brouwer, hoogleraren gespecialiseerd in openbare orderecht, een advies aan de gemeente Haarlem opgesteld inzake beperkingen van demonstraties. Het volledige advies kunt u vinden in bijlage 1. Samenvattend komen de auteurs tot de volgende conclusie:

“De vrijheid van betogen is een groot goed hetgeen tot uitdrukking wordt gebracht in zowel onze Grondwet als verschillende ons land bindende verdragsrechtelijke bepalingen. Van dit recht tot betoging maakt deel uit de vrijheid om zelf de locatie te kiezen waar demonstranten hun boodschap willen uitdragen. Dit valt weliswaar niet expliciet in de Grondwet of een relevante verdragsbepaling zelf te lezen, maar volgt evident uit de aard en het wezen van deze vrijheid: het recht tot betoging zou veel van haar betekenis verliezen als de overheid demonstranten zonder redelijke grond zou kunnen verwijzen naar achterafplaatsen.

Dat wil echter niet zeggen dat het om een absoluut recht gaat. De burgemeester heeft de bevoegdheid een plaats aan te wijzen of te verbieden, indien een dergelijke beperking noodzakelijk is vanwege een van de drie grondwettelijke doelcriteria: a. gezondheid, b. het belang van het verkeer en c. de bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden. Alleen de c-grond biedt de burgemeester een argument om bij aan te sluiten als het gaat om demonstraties in de directe nabijheid van een abortuskliniek als ook andere bijzondere locaties.

De wijze waarop de demonstranten de zich in een kwetsbare positie bevindende kliniekbezoeksters benaderen, kan met zich meebrengen dat de burgemeester gemotiveerd mag vrezen voor wanordelijkheden. Op grond hiervan mag hij een beperking stellen aan de plaats waar de betogers hun boodschap wensen uit te dragen, mits die beperking binnen redelijke grenzen blijft en niet feitelijk neerkomt op een verbod. Rechtspraak van het Europese Hof kleurt die eis verder in: de demonstratie dient te kunnen plaatsvinden binnen gezichts- en geluidsafstand van het object waartegen zij zich richt.” (p.27 advies)

Het advies bevestigt dat de burgemeester binnen het juridisch kader gebruikt maakt van zijn bevoegdheden om voorschriften en beperkingen te stellen aan demonstraties rondom de kliniek. Het veroorzaken van onnodige hinder kan ertoe leiden dat een locatiebeperking wordt opgelegd, mits de locatie zich binnen gehoor- en gezichtsafstand bevindt van het object waar de demonstratie zich tegen richt.

Verloop demonstraties mei tot en met augustus 2021

In de periode mei tot en met augustus heeft Donum Domini twaalf demonstratiedagen bij de gemeente aangemeld, drie dagen in de laatste week van iedere maand. Op tien van de twaalf dagen heeft daadwerkelijk een demonstratie plaatsgevonden. De gemeente heeft op alle aangemelde demonstratiedagen handhavers in uniform en/of in burger ingezet. Ook heeft de gemeente 'mystery guests' ingezet om toe te zien op de naleving van de voorschriften en beperkingen, welke sinds 22 februari 2021 gelden (zie bijlage 2). Het doel van deze maatregelen is dat bezoekers en andere passanten gevrijwaard blijven van intimidatie, zoals het hinderlijk achtervolgen van personen. Maatschappelijke onrust dient hiermee te worden voorkomen. Vanwege een aantal incidenten waarbij demonstranten van Donum Domini betrokken waren is gekozen voor het aanwijzen van één vaste locatie waar gedemonstreerd mag worden op 25 meter afstand van de achteringang van de kliniek. De gemeente ziet erop toe dat de voorschriften en beperkingen worden nageleefd.

Acties Collectief Vrije Keuze

Tijdens de gehele evaluatieperiode heeft het Collectief Vrije Keuze (hierna: het Collectief), een pro-choice beweging die in januari 2021 is opgericht, acties georganiseerd rondom de Beahuis & Bloemenhovekliniek. Het Collectief heeft iedere maand rondom de demonstraties van Donum Domini stoepkrijt in regenboogkleuren aangebracht in het aan Donum Domini aangewezen demonstratievak. Ook heeft het Collectief nabij het demonstratievak teksten en symbolen getekend om hun boodschap te verkondigen.

Chronologisch verloop demonstraties Donum Domini

26 tot en met 28 mei

Op woensdag 26, donderdag 27 en vrijdag 28 mei heeft handhaving respectievelijk drie, twee en vier personen zien demonstreren die zich allen aan de gestelde voorschriften en beperkingen hielden.

23 tot en met 25 juni

Woensdag 23 juni waren vijf demonstranten van Donum Domini aanwezig. Toen handhavers 's ochtends arriveerden constateerden ze dat drie betogers niet op de aangewezen locatie stonden, maar vlak voor de, met stoepkrijt ingekleurde, tegels. Handhaving heeft de betogers aangesproken op het feit dat ze niet in het aangewezen demonstratievak stonden. Eén van de betogers is na aanwijzing van handhaving direct in het vak gaan staan. Kort hierna arriveerde een vijfde demonstrant die direct in het demonstratievak ging staan en hebben de drie betogers die buiten het aangewezen vak stonden de demonstratielocatie verlaten. Toen de politie direct ter plaatse kwam was de situatie rustig en waren alleen nog de twee demonstranten in het demonstratievak aanwezig. Bij een nacontrole zijn geen bijzonderheden geconstateerd.

Donderdag 24 juni waren in totaal zeven personen aanwezig die in het aangewezen vak demonstreerden en zich aan de gestelde voorwaarden hielden. De demonstranten hebben de stoepkrijtverf binnen het demonstratievak voor de duur van de demonstratie afgedekt. Handhaving is op donderdag aangesproken door een bestuurslid van het Collectief en een buurtbewoner die het niet met de demonstratie eens was. Ook is een auto naast de demonstranten gestopt waarna de bestuurder de demonstranten afkeurend heeft toegesproken.

Vrijdag 25 juni waren in totaal 9 demonstranten aanwezig die zich aan alle gestelde voorwaarden hielden. De demonstranten hebben het demonstratievak voor de duur van de demonstratie bedekt met een wit doek. In de periode dat handhaving aanwezig was zijn twee voertuigen langsgereden,

waar vanuit werd getoeterd of geroepen naar de demonstranten om te uiten dat zij het niet eens waren met de boodschap van de demonstranten.

28 tot en met 30 juli

Woensdag 28 juli heeft handhaving geen personen op of in de buurt van de aangewezen locatie zien protesteren. Donderdag 29 juli waren twee demonstranten aanwezig die zich aan de gestelde voorwaarden hielden. Vrijdag 30 juli heeft handhaving opnieuw geen demonstratie waargenomen.

25 tot en met 27 augustus

Op 24 augustus heeft het Collectief stoepkrijt in regenboogkleuren aangebracht in het aangewezen demonstratievak. Woensdag 25 augustus heeft handhaving drie demonstranten zien staan vlak achter de, met stoepkrijt gekleurde, tegels. Eén demonstrant liep op enig moment naar de overkant en weer terug. Handhaving heeft deze persoon hierop aangesproken.

Donderdag 26 en vrijdag 27 augustus heeft handhaving respectievelijk vier en drie mensen zien demonstreren die vlak achter het stoepkrijt op het trottoir stonden. Eind augustus heeft de gemeente van de kliniek vernomen dat op 26 augustus vroeg in de ochtend een Duitse bezoeker zou zijn belaagd door twee demonstranten van Donum Domini. Op verzoek van de kliniek heeft de vrouw een anonieme verklaring opgesteld. Zij heeft verklaard dat de demonstranten naar haar toe zijn gekomen en haar hebben geprobeerd te overtuigen om af te zien van een abortus. Zij geeft aan dat de demonstranten tot de ingang van de kliniek met haar zijn meegelopen en haar indringend hebben toegesproken. Op het tijdstip dat het incident heeft plaatsgevonden was er geen handhaving aanwezig. Donum Domini ontkent dat zij op 26 augustus een bezoeker van de kliniek hebben aangesproken.

Meldingen gemeente en politie

De gemeente heeft in de afgelopen periode acht meldingen ontvangen over de demonstraties en acties rondom de Beahuis & Bloemenhovekliniek.

1. Begin mei is één melding binnen gekomen dat in de omgeving van de kliniek regelmatig demonstranten zijn met borden waarop afbeeldingen van foetussen staan. De meldster vindt dit belastend, intimiderend en een schending van de privacy van de bezoekers van de kliniek. Daarnaast vindt ze het kwalijk dat de demonstranten hun kinderen bij de demonstraties betrekken.

Reactie gemeente: Het wettelijk kader biedt geen mogelijkheden om de inhoud van de afbeeldingen en de aanwezigheid van kinderen nader te reguleren.

2. Eind mei, juli en augustus zijn er meldingen binnengekomen over het stoepkrijt nabij de kliniek. Twee melders hebben aangegeven last te ondervinden van het stoepkrijt en één van deze melders heeft verzocht het stoepkrijt te verwijderen.

Reactie gemeente: De gemeente heeft op dat moment besloten om niet handhavend op te treden, maar de situatie eerst te monitoren.

3. Eind augustus zijn er vier meldingen binnengekomen dat demonstranten buiten het demonstratievak stonden, achter het regenboogstoepkrijt.

Reactie gemeente: Handhavers waren op die dag aanwezig en hebben de demonstranten niet aangesproken toen ze verder van de kliniek stonden dan aan hen is voorgeschreven. Deze afweging is gemaakt omdat door de grotere afstand tot de kliniek de mogelijkheid om bezoekers aan te spreken niet groter is geworden, eerder kleiner.

4. De politie heeft in de evaluatieperiode één melding ontvangen over de acties rondom de kliniek. Het betreft een melding van eind augustus waarin wordt aangegeven dat personen de kliniek zouden bekladden. Ter plaatse zijn acht personen aangetroffen die het trottoir in regenboogkleuren aan het bespuiten waren. Hier is geen verdere actie op ondernomen.

Ervaringen direct betrokkenen

In augustus en september zijn direct betrokkenen benaderd om een beeld te krijgen van hun ervaringen in de afgelopen periode: de directeur en bestuurder van de Beahuis & Bloemenhovekliniek, een bestuurder van het Collectief, een vertegenwoordiger van Donum Domini, een ambtenaar van de gemeente Heemstede en de beheerder van de nabijgelegen serviceflat.

Beahuis & Bloemenhovekliniek

Half augustus is de gemeente in gesprek gegaan met de directeur en bestuurder van de Beahuis & Bloemenhovekliniek over de afgelopen periode. Vervolgens heeft begin september een aanvullend gesprek plaatsgevonden naar aanleiding van het incident op 26 augustus. Het bestuur van de kliniek geeft aan dat de situatie de afgelopen maanden weinig is veranderd ten opzichte van februari tot en met april van dit jaar. In algemene zin lijken de huidige maatregelen te werken, maar het bestuur vindt dat de demonstranten de randen van het aanvaardbare opzoeken. Uit het incident van 26 augustus, waarbij een bezoeker van de kliniek betrokken was, blijkt dat de demonstranten zich niet altijd aan de voorschriften en beperkingen houden. Gezien dit laatste incident is bij het bestuur twijfel ontstaan over de geschiktheid van de huidige demonstratielocatie. Het bestuur vindt het risico te groot geworden dat bezoekers van de kliniek vanaf deze locatie worden benaderd en dat hierbij ongewenst gedrag wordt vertoond op deze locatie. Het bestuur van de kliniek heeft geen moeite met de stoepkrijtverf die in de afgelopen maanden meermaals op en naast het demonstratievak is aangebracht door het Collectief.

Donum Domini

Donum Domini heeft eind augustus schriftelijk gereageerd op de vragen van de gemeente. De gestelde voorschriften en beperkingen worden door Donum Domini als problematisch ervaren. Doordat ze in een vak moeten staan, welke volgens hun op grote afstand is van de vrouwen die de kliniek bezoeken, kunnen ze de vrouwen die ze willen helpen erg moeilijk bereiken. Een deel van de vrouwen die ze spreken is volgens de organisatie erg blij met de door hen aangeboden hulp en het alternatief dat ze bieden voor abortus. Donum Domini geeft aan hun hulp niet op te dringen, maar wel hulp te willen aanbieden. De organisatie hoopt derhalve dat de maatregelen worden teruggedraaid. Tegendemonstranten houden zich volgens Donum Domini niet aan de afspraken die met de gemeente gemaakt zijn, bijvoorbeeld door niet in het vak te blijven dat ze toegewezen is. De regenboogvlag in het demonstratievak wordt als provocerend ervaren en ze voelen zich door de gemeente gedwongen om erop te gaan staan. Deze situatie gaat rechtstreeks in tegen hun geloofsovertuiging en brengt ze in ernstige gewetensproblemen. De organisatie heeft het idee dat het ze steeds moeilijk wordt gemaakt om te demonstreren, maar ze laten zich niet afschrikken. De rechten van de vrouwen en ongeboren kinderen, waar ze voor opkomen, vinden ze er te belangrijk voor.

Naar aanleiding van het incident van 26 augustus, waarbij een bezoeker van de kliniek betrokken was, is Donum Domini benaderd. De woordvoerder stelt dat de bezoeker niet door demonstranten van Donum Domini is aangesproken. De aanwezige demonstranten hebben die dag alleen gebeden

en niemand aangesproken en er is permanent toezicht gehouden door handhaving. De demonstranten zijn volgens de woordvoerder binnen het demonstratievak gebleven en hebben verder weg gestaan dan nodig.

Collectief Vrije Keuze

Begin september heeft het Collectief schriftelijk gereageerd op de vragen van de gemeente over de acties bij de kliniek. Het Collectief heeft in de afgelopen periode actie gevoerd door het krijten van de stoep aan de Claus Sluterweg in regenboogkleuren. Het Collectief ziet dit als een positieve, optimistische manier om actie te voeren. Bij het Collectief zijn hierop uitsluitend positieve reacties gekomen. Het Collectief is van mening dat bewegingen als Donum Domini niet in staat zouden moeten worden gesteld om zich in de directe omgeving van abortusklinieken op te houden. De religieuze en morele overtuigingen van deze groep verhogen volgens het Collectief het risico op serieuze intimidatie van kwetsbare cliënten van de kliniek. Daarom zijn ze voor het instellen van een bufferzone van 500 meter. Het Collectief stelt dat het handhaven van de huidige situatie een onevenredige belasting van de gemeentelijke handhaving oplevert. Ook stellen ze dat het demonstratievak aan de Claus Sluterweg niet meer actief wordt gehandhaafd en dat handhaving hiermee een steek laat vallen. Het ambtelijk apparaat is hiermee volgens het Collectief haar boekje te buiten gegaan.

Gemeente Heemstede

Half augustus is gesproken met een ambtenaar van de gemeente Heemstede over de situatie aldaar. Het is de afgelopen periode rustig geweest in Heemstede. In juli en augustus hebben in totaal twee demonstraties plaatsgevonden van een andere pro-life organisatie, niet zijnde Donum Domini. De gestelde voorschriften en beperkingen bij demonstraties rondom de kliniek hebben het gewenste effect gehad. Sinds de burgemeester van Heemstede de demonstratielocatie op het trottoir aan de overzijde van de Herenweg 211-215 heeft aangewezen, zijn er geen problemen meer geconstateerd.

Serviceflat (direct omwonenden)

Begin september heeft de gemeente contact gehad met de beheerder van de nabijgelegen serviceflat. De tuin van de serviceflat grenst direct aan het trottoir waar de demonstraties en acties worden gehouden. Volgens de beheerder ervaren de bewoners de demonstraties en acties als uiterst hinderlijk, intimiderend en ongewenst. De demonstranten van Donum Domini bevuilen de tuin en hebben ongevraagd gebruik gemaakt van de bezoekersfaciliteiten van de flat. Volgens de beheerder vinden bewoners het uiterst ongewenst dat de stoep permanent beklad wordt. De bewoners willen dat er geen demonstraties en acties aan de Claus Sluterweg worden gehouden. Mensen die hun mening willen verkondigen zouden dat beter op een andere locatie kunnen doen. De serviceflat wenst betrokken te worden bij besluiten en haar zienswijze te geven voordat er beslissingen over de acties en demonstraties worden genomen. De beheerder betreurt dat dit in het verleden niet gebeurd is.

Conclusie: aanvullende maatregelen zijn noodzakelijk

De burgemeester vindt het van groot belang dat de rust in de omgeving van de Beahuis & Bloemenhovekliniek terugkeert. Dit is niet alleen in het belang van bezoekers van de kliniek, maar ook van medewerkers, omwonenden, voorbijgangers en anderen die zich bij de situatie betrokken voelen. Uit de evaluatie van de afgelopen periode blijkt dat de demonstraties in de buurt van de kliniek nog steeds voor maatschappelijke onrust zorgen en dat er hinderlijk gedrag heeft

plaatsgevonden. Ook zijn er vanaf mei iedere maand acties geweest waarbij stoepkrijtverf in en rondom het aan Donum Domini toegewezen demonstratievak is aangebracht. Deze tegenacties hebben effect gehad op het verloop van de demonstraties van Donum Domini. De situatie die rondom de kliniek is ontstaan is onwenselijk. Het is daarom noodzakelijk om aanvullende maatregelen te nemen.

1. Voornemen wijziging demonstratielocatie Donum Domini naar overkant Herenweg

Alle feiten en omstandigheden bezien is de burgemeester voornemens een nieuwe demonstratielocatie aan te wijzen aan de overkant van de Herenweg ter hoogte van nummer 215, tegenover de hoofdingang van de Beahuis & Bloemenhovekliniek. Deze demonstratielocatie is een van de vier locaties die eerder aan Donum Domini als alternatief is voorgelegd, nadat er eind vorig jaar wanordelijkheden werden geconstateerd. De organisatie heeft toen de keuze gemaakt voor de huidige locatie aan de Claus Sluterweg, op 25 meter afstand van de achteringang van de kliniek. Echter, er is opnieuw sprake van wanordelijkheden rondom de demonstraties van Donum Domini. Uit het incident van 26 augustus blijkt dat de huidige locatie de demonstranten er niet van weerhoudt om bezoekers van de kliniek hinderlijk te achtervolgen en op te houden. Ondanks dat Donum Domini ontkent dat ze op 26 augustus iemand hebben aangesproken of het demonstratievak hebben verlaten, is het aannemelijk dat er wel degelijk sprake is geweest van het hinderlijk achtervolgen en ophouden van een bezoeker. De voorgenomen demonstratielocatie aan de Herenweg wordt van de kliniek gescheiden door een driebaansweg, fietspaden en een trottoir. Het is de verwachting dat de demonstranten door deze natuurlijke barrière niet hinderlijk met bezoekers zullen meelopen waardoor de aangewezen demonstratielocatie wordt verlaten. De nieuwe demonstratielocatie voldoet aan het verdragsrechtelijke vereiste dat de demonstratie zich binnen gehoor- en gezichtsafstand van de kliniek moet kunnen voltrekken.

2. De stoepkrijtacties van Collectief Vrije Keuze aan te merken als demonstraties

De afgelopen periode heeft het Collectief maandelijks actie gevoerd op de demonstratielocatie van Donum Domini door het aanbrengen van stoepkrijtverf. Deze acties van het Collectief zijn aan te merken als demonstraties die vooraf aangemeld dienen te worden. De burgemeester kan aan volgende demonstraties voorschriften en beperkingen verbinden indien dit noodzakelijk wordt geacht. Hierbij geldt, zoals voor iedere demonstratie, dat de beperking noodzakelijk moet zijn vanwege de gezondheid, het belang van het verkeer of ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden. Daarbij zijn voorschriften of beperkingen mogelijk die betrekking hebben op de locatie waar stoepkrijtverf mag worden aangebracht en de termijn waarna het stoepkrijt weer moet worden verwijderd. Het moet voorkomen worden dat door de stoepkrijtacties wanordelijkheden ontstaan, doordat de demonstranten van Donum Domini niet op het aangewezen vak gaan staan als er in dat vlak teksten of tekeningen zijn aangebracht die tegen hun overtuiging ingaan. Tevens is het onwenselijk dat er min of meer permanent op straat teksten of tekeningen aangebracht zijn.

Met de voorgenomen maatregelen wordt beoogd wanordelijkheden te voorkomen en de rust rondom de Beahuis & Bloemenhovekliniek terug te brengen. De precaire balans tussen de in het geding zijnde rechten dient hierbij te worden bewaakt en bewaard. De gemeente zal de situatie blijven monitoren door de inzet van handhaving en contact met direct betrokkenen.